

ment. Későn, az éjfél órákban indult haza, a faluja felé. Az utolsó holdnegyed hete volt, s valóban „csonkán”, egyre fogyó, ezüstös sárlóval kelt fel ekkor a hold. Hallgatott a táj, fénylett a magány, s zörgött Mindszent felé a néma falvakon át a rossz parasztszekér. S ezen a kb. kétórás Kocsi-úton, a csendben, s a csonka hold ígézetében villanhatott fel a Kocsi-út az éjszakában költői gondolata. A Mindszent s Nagykároly közötti rázós, földes út a halhatatlanságba költözött. (vö. Király István 1972: 229).

Ebben a századelőn kevésbé szokványos vershelyzetben, ill. ebben a „fizikai félelemben” ott bujkál a mélyebb és egyetemesebb, ill. metafizikusabb „egzisztenciális félelem” is: a veszendő félben lévő emberi eszményekért, a mulandó félben lévő termékeny életért való aggódás, a ki nem mondott halálfélelem. A féltett egyetemes szellemi és erkölcsi minőségek sorra kimutathatók a versben, hol explicite, hol pedig megsejtve vannak jelen, leginkább a második szakaszban:

„Minden Egész eltörött, / Minden láng csak részekben lobban, / Minden szerelem darabokban, / Minden Egész eltörött.”

A veszendő értékekért való aggódás, az egzisztenciális kiábrándultság állapota passzívva teszi a vers lírai alanyát, képtelenné az értékteremtésre és az értékőrzésre, csupán megállapításai, tényközlései vannak. Ezt az állapotot érzékeltetik a névszói állítmányok (csonka, sivatag, néma), és a közvetlen szövegkörnyezetükbe tartozó hiányos cselekvés („részekben lobban”). Ezzel ellentétben a negatív élményt szimbolizáló „rossz szekér” fut mindenén át, vitalitása minőségtypó győzelem az élet dolgai fölött. Ez egyben a költői lélek fölötti győzelem is. Mintha a Németh László által megnevezett belső tájat, „tulajdon lelkét” vetítené rá a költő a fizikai tájra, az éjfél utáni univerzumra, szimbólumértékűvé téve annak érzékelhető elemeit: a „csonka Holdat”, és a néma éji sivatagot. A romantika tájköltészeti szokásaként először a kivetített tájat jeleníti meg, csak azután fordul önmaga felé a költő, végül a tájhangulat azonosossá válik az egyén szubjektív hangulatával, aki mindvégig azonos hangulati szinten tartja a tájat és saját érzelmeit, drámaivá fokozva a közöttük lévő viszonyt, de ezzel sem elégszik meg, tragikumra vágyik, egyszerre idézi meg a sajátosat és az egyetemes, az egyénit és az általánosan emberit.

Megjegyzés:

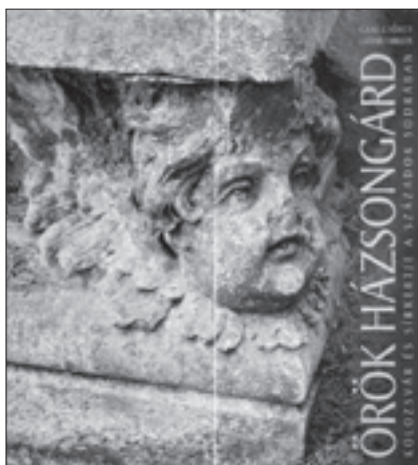
Ennek a versértelmezésnek első változata 2011. május 7-én hangzott el Érmindszenten a *Tizenkét legszebb magyar vers* konferenciasorozat keretében. A végleges változat 2011. június 12-én készült el, három héttel Cs. Gyimesi Éva halálát követően.

Felhasznált könyvészet:

Hankiss Elemér 2006. Félelmek és szimbólumok. Osiris Kiadó, Bp.
Király István 1972. Ady Endre II. Magvető, Bp.
Németh László 1992. Ady Endre. In: uő A minőség forradalma. Kisebbségben. Püski, Bp.
Rachman, Stanley J. 1978. Fear and Courage. San Francisco, Freeman.

Végh Balázs Béla

ÖRÖK HÁZSONGÁRD

2011. június 2 és 6 között került megrendezésre a 82. Ünnepi Könyvhét, a magyar irodalom és könyvkiadás páratlan hagyományú seregszemléje. A Könyvhét kulturális eseményein az olvasók 116 kiadó 385 újdonsága közül válogathattak, és a szerzőkkel való találkozások alkalmával dedikálhatták kedvenc könyveiket nemcsak Budapesten, hanem az ország félszáz nagyvárosában, és 70 év múltán ismét a határon túl, Kolozsvárott is.

A Könyvhét nyitónapján adták át a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése által meghirdetett „Szép Magyar Könyv 2010” pályázat nyerteseinek járó okleveleket is. Ez évben a magyar könyvkiadás legszebb, legértékesebb kötetei között Gaál György–Gránitz Miklós *Örök Házsongárd* című kétkötetes albuma is megkapta a kitüntetett címet, sőt Orbán Viktor miniszterelnöki különdíját is kiérdemelte.

Nekünk, vásárhelyieknek azért is kedves a hír, mert sok szálon kapcsolódunk a könyvben szereplő kolozsvári sírkert, a Házsongárd értékeinek megmentéséhez, a könyv szerzőihez és a könyvkiadás támogatásához.

Hódmezővásárhely 2006 és 2008 között több, a magyar történelem és tudománytörténet szempontjából kiemelt jelentőségű, a kolozsvári nemzeti panteonban található sírhely felújításához adott anyagi támogatást a Házsongárd Alapítványon keresztül, mely értékmentő alapítványnak elnöke az *Örök Házsongárd* albumok szövegírója, Gaál György kolozsvári művészettörténész tanár. A két kötetet gazdagon illusztráló fotókat pedig annak a Gránitz Miklós budapesti fotóművésznak köszönhetjük, aki évek óta rendszeres résztvevője és kiállítója a hódmezővásárhelyi nyári fotóművészeti alkotó táboroknak. A könyv tervezetét látva és annak kultúrszemleli jelentőségét felismerve a határon túli magyar értékmentő programokra elkülönített pénzalapból Hódmezővásárhely Önkormányzata is támogatást nyújtott a kiadáshoz.

Végül számunkra az sem elhanyagolható tény, hogy a második kötet megjelenésekor a kolozsvári bemutatott követően az alkotók a hódmezővásárhelyieket tisztelték meg az albumok magyarországi premierjével egy író-olvasótalálkozó keretében a Németh László Városi Könyvtárban. Mi, vásárhelyiek foghattuk először kézbe ezeket a művészen kivitelezett, értékes köteteket, melyek egyben a Pharma Press Kiadó és Nyomda igényes munkáját és dr. Dávid Ferenc igazgató elhivatott, önzetlen támogatását is dicsérik.

Örömről szolgál, hogy a megelődözött magyar örökségmentő és esztétikai értékítéletünket a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének szakértő zsűrije is megerősítette.

Gratulálunk a szerzőknek, a kiadónak itthon és határon túl!

Végül még egy szomorú aktualitás:

Az utóbbi hónapokban aggodalommal figyeljük a Házsongárd temető páratlan kultúrtörténeti emlékeinek meggyalásáról és megrongálásairól szóló kolozsvári híradásokat. A XXI. századi, egyesülő Európában érthetetlen és elfogadhatatlan ez a vandalizmus. Csak reménykedhetünk abban, hogy a hivatalos román és az európai uniós szervek rövid időn belül műemléki és világörökségi védelem alá vonják a négy évszázada háborítatlan kolozsvári sírkertet.

Addig is megőrzi nekünk a legutóbbi pillanatfelvételt az örökségről a könyvek, a Szép Magyar Könyv díjas művészettörténeti emlékalbumok és hirdetik, hogy a Házsongárd örök...

Az iktári Bethlen-kripta a Házsongárdban

Kép és szöveg: Berényi Károly